

Bölüm 3

SAFRA KESESİ VE SAFRA YOLLARI ANATOMİSİ

Yadigar AKBAŞ¹

GİRİŞ

Sindirim sistemi insan vücudundaki en büyük sistemlerden biridir. Ağızdan başlayıp anüse kadar uzanan, birçok organın sistematik çalışması sonucu sindirim gerçekleşmektedir. Safra karaciğerde üretilip safra kesesine iletilir. Safra kesesi, safranın hem depo hem de konsantre edilmesini sağlayıp sindirim sistemine katılımını sağlar. Duodenum'a yağ girişi olduğunda safra kesesi uyarılarak safra salınımı olmaktadır. Safra yolları ise intrahepatik ve ekstrahepatik olmak üzere ikiye ayrılır (1).

Safra kesesi ve safra yolları anatomisinin iyi bilinmesi yanında bu yapıların varyasyonları hakkındaki detaylı bilgiler, cerrahi girişimlerde cerrahlar açısından çok önemlidir.

SAFRA KESESİ (VESICA BILIARIS (FELLEA))

Safra kesesi karnın sağ üst kadranda, karaciğerin alt (visseral) yüzünde bulunan fossa vesicae biliaris'de bulunan armut şeklinde bir organdır (2-4). İntraperitoneal olan safra kesesi karaciğerin alt yüzündeki periton kaplamaktadır (2,3). Yetişkinlerde uzunluğu 10 cm ve genişliği ise 3-4 cm olarak görülür. Duvar kalınlığı kasılıp gevşemesine göre değişmekte olup 1-2 mm aralığındadır (5). Hacmi normalde 30-50 cm³ olup, 200-250 cm³ hacmine kadar genişleyebilmektedir (2).

Safra kesesinin bölümü olan fundus kısmının izdüşümüne baktığımızda sağ tarafta 9. kosta alt kenarı seviyesi ve linea medioclavicularis kesişim seviyesinde bulunmaktadır. Bu nokta Murphy noktası olarak adlandırılmaktadır (Şekil 1).

¹ Öğr. Gör. Dr.,Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Anatomi AD, dr.akbs90@gmail.com, ORCID iD: 0000-0002-2771-8712

Safra kesesi inervasyonu karaciğer inervasyonu ile uyumludur. Plexus hepaticus ile sempatik ve parasempatik inervasyonu gerçekleştirir. Parasempatik uyarı safra kesesinin hormon kaynaklı kontraksiyonunu artırırken, m. sphincter ampullae'yi gevşeterek safra kesesinin boşaltılmasını sağlar. Bu durumun antagonist etkisini sempatik inervasyonu yapar (3). Sensitif lifleri ise sağ n. phrenicus'tan geldiği için safra kesesi patolojilerinde ağrı duyusu sağ omuz ve iki kürek kemiği arasında hissedilir (2,3).

KAYNAKÇA

1. Standring, S. Gray's Anatomy The Anatomical Basis of Clinical Practice. Forty-First Edition. London, UK: Elsevier; 2016.
2. Arıncı, K. Elhan, A. Anatomi 1. Cilt 5. Baskı. Ankara: Güneş Tıp Kitapevleri; 2014
3. Paulsen, F. Böckers, T. Waschke, J. Sobotta Anatomi Konu Kitabı (Mustafa Fevzi Sargon, Çev. Ed.). Ankara: Güneş Tıp Kitapevleri; 2016
4. Ozan, H. Ozan Anatomi. 3. Baskı. Ankara: Klinisyen Tıp Kitapevleri; 2014
5. Frierson, H. The Gross Anatomy and Histology of the Gallbladder, Extrahepatic Bile Ducts, Vateria System, and Minor Papilla, The American Journal of Surgical Pathology 13(2). New York: Raven Press; 1989. 146-162
6. Songur, A. Çağlar, V. Gönül, Y. Safra Kesesi ve Safra Kesesi Anatomisi. Cerrahi Sanatlar Dergisi, 2009; 2(2), 12-19
7. Keplinger, M. Bloomston, M. Anatomy and Embryology of the Biliary Tract. Surgical Clinics of North America, 2014-04-01; Volume 94, Issue 2, Pages 203-217
8. Moore KL, Dalley FD. Clinically Oriented Anatomy. 8. Baskı. Philadelphia: Wolters Kluwer; 2018.
9. Gündüz, N. Doğan, B. M. Alacagöz, M. Anatomical variations of cystic duct insertion and their relationship with choledocholithiasis: an MRCP study. Egyptian Journal of Radiology and Nuclear Medicine, 2021;52, 202 <https://doi.org/10.1186/s43055-021-00579-x>
10. Özdemir, M. S. Safra Yollarının Anatomik Varyasyonlarının 3 Tesla MRKP ile Değerlendirilmesi. Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesi Radyodiagnostik Anabilim Dalı. Diyarbakır: 2011
11. Zeren, Z. (Kısa) Sistematik İnsan Anatomisi. 2. İstanbul: Ekim Yayınları; 1982
12. Arifoğlu, Y. Her Yönüyle Anatomi. 1. Baskı. İstanbul: İstanbul Tıp Kitapevi; 2016